

Chronisch ziek en onderwijs **Wie is wanneer aan zet?**

Het recht op onderwijs geldt, uiteraard, ook voor chronisch zieke kinderen. Zij worden daarom in het ziekenhuis of de thuissituatie ondersteund door een consulent Onderwijsondersteuning Zieke Leerlingen (OZL). Deze consulenten lopen soms aan tegen situaties waarin het recht op onderwijs in het gedrang komt. Samenwerking met leerplicht is dan gewenst, meent het Expertisecentrum Ziek en Onderwijs in Rotterdam. Maar leerplicht heeft formeel geen opdracht bij geoorloofd verzuim. Een gesprek over wat wél kan.

Tekst Yolante van der Ree

Arianne van Beijnum is directeur van het Expertisecentrum Ziek en Onderwijs Rotterdam en omstreken en Janneke Waal is regioconsulent. Vanuit de gemeente Rotterdam is Mijke Withagen aangeschoven bij het gesprek. Zij is beleidsadviseur van de afdeling Leerrecht en Ondersteuning en projectleider Schoolaanwezigheid.

In heel Nederland zijn consulenten OZL werkzaam die onderwijsondersteuning bieden aan kinderen met een langdurige of chronische (psycho)somatische ziekte. Deze ondersteuning wordt volledig gesubsidieerd door het ministerie van OCW. De consulenten werken in de academische kindziekenhuizen of in het Prinses Maxima Centrum voor kindercancerologie of zij werken ambulant als regioconsulent en ondersteunen zieke leerlingen en hun scholen in de thuissituatie. In Rotterdam werken beide typen consulenten binnen één team vanuit één stichting: het Expertisecentrum Ziek en Onderwijs.

Welke kinderen kunnen rekenen op ondersteuning van het Expertisecentrum Ziek en Onderwijs?

Arianne van Beijnum: 'Het Expertisecentrum is er voor kinderen die langdurig of chronisch lichamelijk ziek zijn. Onze collega's van de educatieve voorziening geven les in het Sophia Kinderziekenhuis als kinderen langer dan een week zijn opgenomen of regelmatig voor dagbehandeling komen en regelen zo nodig de overdracht naar de leerkracht of de regioconsulent. De regioconsulenten hebben contact met leerlingen, hun ouders, leerkrachten en bezoeken de leerlingen eventueel thuis. Doel is te voorkomen dat ze achterstanden oplopen op school. Een voorwaarde voor ondersteuning is dat de leerling onder behandeling is van een arts. Iedereen kan het kind aanmelden; de zorgverlener, de school of de ouders.'

Waar zitten de knelpunten in het onderwijs aan langdurig zieke kinderen?

Arianne van Beijnum: 'Wij proberen bekendheid te geven aan de ondersteuning die wij kunnen bieden omdat uit onze ervaring blijkt dat nogal wat zieke kinderen niet de benodigde ondersteuning krijgen, lang thuiszitten of een leerachterstand oplopen. Ook komt het voor dat de behandelend arts van mening is dat een kind weer (deels) kan deelnemen aan de lessen op school, maar dat ouders dat niet aandurven of tegenhouden.'

Janneke Waal: 'Veel kinderen die wij begeleiden maken gebruik van Klasse-Contact (zie kader) waardoor zij op afstand de lessen kunnen volgen op de eigen school, zoveel en zo vaak als mogelijk is. Zij maken thuis schoolwerk, soms met tijdelijke ondersteuning van ons. Maar zo gaat het niet altijd en dan hebben we behoefte aan samenwerking met leerplicht. Ik heb een meisje met leukemie begeleid. Zij werkte alleen maar aan school tijdens de anderhalf uur dat ik bij haar thuis was. Ze zou volgens mij en de behandelend arts een paar uur per dag naar school kunnen. Moeder gaf echter aan dat dat niet haalbaar was omdat ze last had van de prikkels op school.'

'Een ander voorbeeld is een jongen met een chronische ziekte die een zware operatie heeft moeten ondergaan. Voor de operatie waren ouders bang voor infectie en werd het kind thuisgehouden. Vervolgens lag hij maanden in het ziekenhuis en heb ik voor hem KlasseContact aangevraagd waardoor hij vanuit huis kon deelnemen aan de lessen op school. Inmiddels zou hij volgens de artsen weer naar school kunnen, maar durven ouders dat niet aan. Ik heb daar weinig tot geen invloed op. In dit soort situaties zou ik graag met leerplicht willen overleggen. Kan de leerplichtambtenaar iets betekenen om hier beweging in te krijgen? Ik zou, in het belang van de zieke leerling, willen onderzoeken wat we samen kunnen doen om meer schoolgang te realiseren.'

Mijke Withagen: 'Ziekteverzuim is geoorloofd verzuim en daar hebben wij als leerplicht formeel geen bemoeienis mee. In het wetsvoorstel Terugdringen verzuim wordt zelfs expliciet vermeld dat de leerplichtambtenaar hier geen rol heeft. Dat kan pas veranderd worden als we de Leerplichtwet omzetten in een Leerrechtwet, zo redeneert men. Maar we kennen de problematiek. Zo hebben we soms te maken met ouders die hun kinderen thuishouden vanwege bezorgdheid over gezondheidsrisico's.'

Ligt de sleutel dus bij de school? Als die het problematisch vindt dat een kind lang afwezig is moet de school aan de bel trekken?

Mijke Withagen: 'Voor scholen is dit ingewikkeld, zij willen de relatie met ouders niet verstoren. Maar het is de school die er als eerste mee wordt geconfronteerd dat een kind niet meer komt of nog steeds niet komt en de keuze maakt om de afwezigheid als 'geoorloofd' of 'ongeorloofd verzuim' te registreren. Scholen vormen de sleutel inderdaad. Hoe gaan zij ermee om, wie betrekken zij erbij en welke beslissingen worden genomen?

Expertisecentrum Ziek en Onderwijs Rotterdam

25 jaar geleden is in Rotterdam de stichting Expertisecentrum Ziek en Onderwijs gevormd omdat de ziekenhuisscholen werden opgeheven. Het Expertisecentrum ondersteunt zowel zieke kinderen in het Sophia Kinderziekenhuis als langdurig en chronisch zieke kinderen in de thuissituatie. Vier consulenten werken in het Sophia kindziekenhuis en vier regioconsulenten ondersteunen de leerlingen in de thuissituatie. Samen begeleiden ze gemiddeld 700 kinderen per jaar.

Meer informatie:

Ziezon

Het netwerk Ziezon is het landelijk expertisenetwerk voor 'ziek zijn & onderwijs'. Alle consulenten Onderwijsondersteuning Zieke Leerlingen (OZL) in Nederland zijn aangesloten bij dit netwerk. De gezamenlijke doelstelling is leerlingen en hun leraren de best mogelijke onderwijsondersteuning te bieden op het moment dat een leerling te maken krijgt met een chronische of langdurige (psycho)somatische ziekte.

Meer informatie:

Foto: KlasseContact

KlasseContact

KlasseContact is een digitale toepassing om lessen te volgen vanuit huis. De leerling heeft thuis een laptop in bruikleen en in de klas staat een scherm met een camera. Op het scherm is de leerling vanuit huis zichtbaar en hij of zij ziet de kinderen in de klas dankzij de camera die 360 graden kan ronddraaien. De leerling thuis kan de camera bedienen, inzoomen op het bord en rondkijken in de klas. KlasseContact is een gezamenlijk initiatief van het KPN Mooiste ContactFonds en Onderwijs Ontwikkeling Nederland, de branchevereniging van onderwijsadviesbureaus in Nederland. Alleen consultants OZL kunnen KlasseContact aanvragen.

Meer informatie:

'Hier zit een link naar schoolaanwezigheid. Scholen hebben lang niet altijd in de gaten hoe vaak en hoe lang een kind met een chronische aandoening afwezig is. Het gaat om geoorloofd verzuim en dan gaat er niet meteen een alarmbel rinkelen terwijl een kind ondertussen te veel lestijd mist. Er zou eerder iets gedaan kunnen worden, maar dan moet school wel aan de bel trekken. Vanuit schoolaanwezigheid breng je alle verzuim in beeld. Dan vallen ook deze kinderen op en dan vragen ook deze kinderen om actie. Dan gaan de alarmbellen wél rinkelen en dan wordt wél gekeken wat er nu eigenlijk aan de hand is en wie er in beeld is of zou moeten zijn om het recht op onderwijs te waarborgen. Je hoopt dat dan wel het goede gesprek gevoerd zal worden en dan is het fijn om te weten van het bestaan van een Expertisecentrum Ziek en Onderwijs zoals wij in Rotterdam hebben.

'Overigens vind ik het ontzettend jammer dat deze voorziening zich alleen richt op lichamelijk zieke kinderen. Hoe mooi zou het zijn als ook kinderen die om psychisch/sociale redenen (tijdelijk) niet naar school kunnen, deze ondersteuning zouden kunnen krijgen.

'Leerplicht schuift op uitnodiging wel aan bij een Zorgadviesteam op scholen, ook als er nog geen sprake is van ongeoorloofd verzuim. We kijken dan mee met een preventieve blik. Wat kunnen wij bijdragen, wie uit ons brede netwerk zou iets kunnen

betekenen? Maar dat gebeurt niet heel vaak omdat ziekteverzuim nog lang niet altijd als problematisch gezien wordt.'

Hoe zien jullie de samenwerking rond onderwijs aan zieke leerlingen?

Arianne van Beijnum: 'Bij ingewikkelde casussen zijn vaak meerdere partijen betrokken. De vraag kan dan zijn Wie zet nu door? Wie kan er een knoop doorhakken? Wat is in het belang van dit kind? Zieke kinderen zijn er in elk geval niet bij gebaat als er niets gebeurt. Het is daarom van groot belang dat alle partijen weten wie ze waarvoor kunnen benaderen.'

Janneke Waal: 'De rol van het Samenwerkingsverband in de ondersteuning is heel belangrijk. Die contacten zijn we aan het intensiveren. Met elkaar nemen we de samenwerking onder de loep, want juist in complexe situaties waarin meer speelt dan de ziekte, is het heel belangrijk elkaar op te zoeken. Als we leerrecht dan als uitgangspunt nemen, hebben we een ander gesprek.'

Afspraken in Rotterdam zijn inmiddels gemaakt: Mijke Withagen sluit binnenkort aan bij een teamoverleg van het Expertisecentrum en andersom gaat het Expertisecentrum naar een regio-overleg van leerplicht. Arianne van Beijnum: 'We moeten met elkaar het recht op onderwijs beschermen. Het is dus belangrijk om elkaar te kennen en te versterken.' 🍷

MAZL

Bij kortdurend ziekteverzuim werken veel scholen, ggd's en afdelingen leerplicht samen volgens MAZL (Meer Aandacht voor Ziek gemelde Leerlingen). MAZL helpt voorkomen dat ziekteverzuim tot schooluitval leidt. De basis van MAZL is dat iedere leerling die niet op school is, direct opvalt en aandacht krijgt. Bij zorgwekkend ziekteverzuim (elke vierde ziekmelding in twaalf schoolweken of vanaf de zevende schooldag aaneengesloten), voert de school het eerste gesprek met leerling en ouders.

Meer informatie:

